

**Спеціалізованій вченій раді Д 12.105.03
Донбаської державної машинобудівної академії**

ВІДГУК

офіційного опонента – кандидата економічних наук

Чекіної Вікторії Денисівни

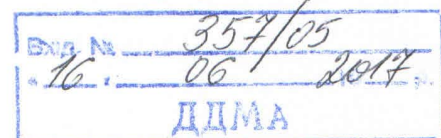
на дисертаційну роботу Мельника Сергія Вячеславовича

на тему «Механізми реформування податку на додану вартість у зовнішній
фінансовій політиці держави», подану на здобуття
наукового ступеня кандидата економічних наук
за спеціальністю 08.00.08 – гроші, фінанси і кредит

Актуальність теми дослідження. Податок на додану вартість, через свої властивості збільшувати доходи бюджетів країн нейтральним та прозорим способом, став за кілька десятиріч одним із значущих непрямих податків у більшості країн світу. За рахунок цього податку акумулюється значна частка бюджетів зарубіжних країн. В Україні податок на додану вартість є головним джерелом фінансування витрат державного бюджету (38% у 2016 р.).

У зв'язку з тим, що світова торгівля послугами розвивається більш швидкими темпами, ніж торгівля товарами, величезне значення для забезпечення стабільних надходжень ПДВ до бюджету набувають механізми оподаткування міжнародних поставок послуг.

Як відомо невідповідність окремих складових систем оподаткування доданої вартості в різних країнах негативно впливає на обсяги торгових операцій та на економічні відносини між країнами взагалі. Особливо важливим питанням є врегулювання відповідності податкових правил принципам нейтральності та прозорості у сфері зовнішньої фінансової політики. Таким чином визначення та розробка механізмів реформування

податку на додану вартість у зовнішній фінансовій політиці України є вкрай важливим завданням сьогодення.

Визнаючи актуальність теми дослідження, слід зазначити, що дисертаційну роботу виконано в рамках плану наукових досліджень Донбаської державної машинобудівної академії Міністерства освіти і науки України за темою «Механізм фінансово-економічного управління розвитком на макро- та мікрорівні» (номер державної реєстрації 0114U003938, 2014–2016 рр.)

Чітке визначення мети дисертації, глибоке знання питання та послідовне вирішення означених здобувачем завдань посприяли отриманню нових наукових результатів, які свідчать про досягнення поставленої мети дослідження та про наявність предмету для публічного захисту.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, їх достовірність і новизна. Аналіз тексту дисертації та автореферату, опублікованих наукових праць здобувача дозволяє зробити висновок про те, що основні наукові положення і рекомендації дисертаційної роботи є науково обґрунтованими та достовірними.

Вони базуються на положеннях податкової теорії, аналізі досліджень, що викладені у працях сучасних зарубіжних фахівців у сфері непрямого оподаткування; автором використано розробки провідних вітчизняних учених, фахівців у сфері фінансової політики держави та оподаткування НДС таких як І. Адаменко, І. Лютий, О. Теліженко, Н. Ткаченко, З. Варналій, В. Вишневський, О. Воронкова, О. Гаркушенко, Ю. Іванов, А. Крисоватий, П. Мельник, Д. Серебрянський, А. Соколовська та ін.

Інформаційну базу дослідження склали нормативно-правові акти України і зарубіжних країн з питань оподаткування ПДВ, аналітичні звіти міжнародних організацій, статистичні дані Державної фіскальної служби України, Державної служби статистики України та інших країн.

Високий ступінь обґрунтованості та достовірності результатів дослідження підтверджується використанням сукупності різноманітних

загальнонаукових та прикладних методів дослідження – абстрактно-логічного методу та структурно-функціонального підходу, аналізу та синтезу, методів індукції й дедукції, групування, зведення, статистичного аналізу, ситуаційного та системного підходів, економіко-математичного моделювання.

Таким чином, аналіз дисертаційної роботи дозволяє зробити висновок про достатній ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій дослідження, їх відповідність встановленим вимогам та паспорту спеціальності 08.00.08 – гроші, фінанси і кредит.

Наукова новизна результатів дослідження Мельника С.В. полягає в тому, що в дисертації:

виконано періодизацію поширення ПДВ у світі, відмінність якої від існуючих полягає не тільки у звичайному групуванні років, а у врахуванні геополітичних зв'язків, що існували між країнами в різні періоди часу, зміни в економіках країн світу, що відбулися в останні 20-30 років; на увагу заслуговує визначення особливостей впровадження та еволюції податку на додану вартість в країнах світу, в рамках яких було визначено проблеми держав з унітарним та федеративним устроєм, які виникають в процесі запровадження ПДВ, особливості подолання проблем, пов'язаних з введенням цього податку, його застосуванням щодо різних операцій (в тому числі – зовнішньоекономічних), податковим шахрайством та протидією різних суспільних груп його наявності у податковій системі країн (с. 55-69);

групування проблем використання ПДВ у фінансовій політиці України за ознаками елементів його будови, місця і суб'єктів оподаткування, використання шахрайських схем дозволило визначити особливості формування та розвитку правового поля щодо застосування ПДВ країнами-членами ЄС та країнами світу, і зважаючи на ситуацію з законодавчою регламентацією ПДВ в Україні, розробити напрями вдосконалення законодавства щодо ПДВ в Україні з метою підвищення ефективності

зовнішньої фінансової політики держави (с. 86-98);

цілком слушним є розробка науково-методичного підходу до оцінки наслідків впливу зміни ефективної ставки ПДВ на надходження цього податку до бюджету (с. 130-132), відмінність якого від існуючих полягає у врахуванні існування в країні пільг, звільнень від оподаткування тощо, а також тіньового сектора економіки як фактора негативного впливу на податкові надходження. Це дозволило визначити наслідки заміни чинної ефективної ставки ПДВ на ставку, яка є еквівалентною ставці податку на доходи фізичних осіб (ПДФО) або на ставку, яка дорівнює ефективній ставці, застосовуваній у Європейському Союзі (ЄС);

показником завершеності наукової роботи є розроблений автором комплекс рекомендацій з вдосконалення ПДВ в контексті зовнішньої фінансової політики держави, що враховує місце України серед країн світу, існуючі міжнародні угоди, ситуацію з економічним та соціальним розвитком держави, проблеми з формуванням дохідної частини бюджету, відшкодуванням та адмініструванням ПДВ (с. 103-108);

в роботі удосконалено структуру механізмів реформування ПДВ у зовнішній фінансовій політиці України та інструменти їх реалізації, яка включає механізми визначення оптимальної ефективної ставки ПДВ; взаємодії між митними, фіскальними органами та державною статистичною службою з метою визначення обсягів шахрайських схем; удосконалення оподаткування ПДВ електронних комерційних та інших операцій і транзакцій між пов'язаними суб'єктами (с. 140);

науково-методичний підхід до впливу ефективної ставки ПДВ на надходження цього податку до бюджету удосконалено за рахунок врахування існуючих в країні пільг, звільнень від оподаткування тощо, а також тіньового сектору економіки як фактору негативного впливу на податкові надходження (с. 141-144).

Повнота викладення основних результатів дослідження в опублікованих працях. Основні наукові положення, результати дослідження та висновки підтверджуються публікаціями за темою дисертації у наукових виданнях та їх апробацією на науково-практичних конференціях. При підготовці дисертації було опубліковано 12 наукових праць, із яких сім є статтями у наукових фахових виданнях України, три з них входять до міжнародних наукометричних баз; п'ять є публікаціями матеріалів конференцій. Загальний обсяг публікацій складає 5,9 ум.-друк. арк., з яких особисто автору належить 5,2 ум.-друк. арк.

Основні положення дисертації, отримані нові наукові результати, висновки та пропозиції увійшли до автореферату дисертації.

Практичне значення результатів та висновків дисертації, пропозиції щодо їх використання. Сформульовані та обґрунтовані у дисертаційній роботі Мельника С.В. наукові положення, висновки й пропозиції певним чином склали організаційно-економічну основу та наукове підґрунтя для розробки та реалізації конкретних заходів з обґрунтування механізмів реформування ПДВ у зовнішній фінансовій політиці держави.

Практичне значення результатів виконаного дослідження полягає в тому, що використання розроблених автором дисертації пропозицій і рекомендацій для визначення механізмів використання ПДВ як елементу фінансового регулювання зовнішньоторговельних операцій для забезпечення інтеграції національної економіки у світовий економічний простір сприятиме ефективному розвитку податкової системи та фінансової системи держави взагалі. Ця думка підтверджується практичним використанням окремих пропозицій у роботі Головного управління державної фіскальної служби України у Вінницькій області (довідка № 5412/12/08-88-00 від 16.11.2016 р.), також окремі пропозиції, розвинені в дисертації, отримали схвалення з боку ПрАТ «Володарка» (довідка № 115/45 від 12.12.2016 р.).

Довідкою № 27/1 від 12.10.2016 р. підтверджено, що результати дисертації використовуються у навчальному процесі Донбаської державної машинобудівної академії МОН України при викладанні дисциплін «Фінанси», «Міжнародні фінанси», «Податкова система», «Оподаткування підприємств».

Дискусійні положення та недоліки дисертаційної роботи.

Відзначаючи позитивні сторони роботи та авторський підхід до вирішення поставленої проблеми, слід звернути увагу на певні недоліки та дискусійні положення, які потребують додаткової аргументації.

1. У науковій літературі існує думка, що імпліцитна та ефективна ставки, що використовуються для оцінки відповідності податкової політики соціально-економічним пріоритетам розвитку – це одне й те саме (див, наприклад, К.І. Швабій, Д.М. Серебрянський "Визначення шляхів реформування податкової системи України", с. 116). Тому, доцільним було б додатково пояснити, чому автор їх розділяє (с. 120-122).

2. Виходячи з поставленої автором мети – розробки теоретико-методичних положень і науково-практичних рекомендацій щодо механізмів реформування податку на додану вартість у зовнішній фінансовій політиці держави (с. 6) – в роботі податок на додану вартість досліджується з позицій здійснення зовнішньої фінансової політики. Поряд з цим автором запропоновано науково-методичний підхід до оцінки наслідків впливу зміни ставки ПДВ на бюджетні надходження, в рамках якого розроблено модель бюджетних надходжень (с. 128-132) та розраховано показник С-ефективності, з якої не видно який вплив зміни цього податку матимуть на зовнішню фінансову політику держави.

3. В умовах нової парадигми розвитку промисловості (Індустрія 4.0) у світі на перший план виступають питання, пов'язані з оподаткуванням операцій між пов'язаними підприємствами (або філіями одного підприємства). Більше того, оскільки різні пов'язані підприємства можуть бути розташовані в різних країнах, що є природнім в умовах дигіталізації

економіки, то питання оподаткування операцій з передачі послуг та товарів між пов'язаними підприємствами додатково ускладнюються. Тому доцільним було б розкрити в дисертації питання, пов'язані з трансфертним ціноутворенням у сучасних трансформаційних умовах.

4. В дисертації приділено увагу визначенню сутності та змісту зовнішньої фінансової політики держави, проте в роботі не проаналізовано доробок зарубіжних дослідників з цього питання. Варто було б довести, чи дійсно є доцільним її виділення в окрему складову фінансової політики держави.

5. Виходячи з теми дослідження, в моделі обсягів надходжень ПДВ бажано було б врахувати ситуацію на світових ринках товарів та послуг, що безпосередньо впливають на обсяги українського експорту.

Разом з тим, висловлені зауваження та пропозиції в цілому не впливають на загальну позитивну оцінку виконаного дисертаційного дослідження.

Відповідність дисертації вимогам Порядку присудження наукових ступенів. Дисертаційна робота Мельника Сергія Вячеславовича, що виконана на тему «Механізми реформування податку на додану вартість у зовнішній фінансовій політиці держави», є завершеною науковою працею, в якій отримано нові науково обґрунтовані результати, що в сукупності дозволяють вирішити важливе завдання стосовно обґрунтування використання цих механізмів.

Зміст дисертації «Механізми реформування податку на додану вартість у зовнішній фінансовій політиці держави», поданої на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук, відповідає паспорту спеціальності 08.00.08 – гроші, фінанси і кредит. Дисертація має традиційну структуру: вступ, три розділи, висновки, список використаних джерел та додатки. Матеріал дисертації та автореферату викладений у науковому стилі, у логічній послідовності. Автореферат забезпечує ідентичність основних

положень, висновків і рекомендацій, що містяться в дисертації, досить повно розкриває отримані автором нові наукові результати й не містить інформації, що відсутня у дисертаційній роботі. Отже, дисертація й автореферат відповідають встановленим вимогам, що пред'являються до дисертацій, які подано на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук.

За змістом і оформленням дисертація на тему «Зміст дисертації «Механізми реформування податку на додану вартість у зовнішній фінансовій політиці держави» відповідає вимогам пунктів 9, 11, 12, 13, 14 Порядку присудження наукових ступенів, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 року № 567 (зі змінами та доповненнями згідно Постанови від 19 серпня 2015 р. № 656), а її автор, Мельник Сергій Вячеславович, заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.08 – гроші, фінанси і кредит.

Офіційний опонент

кандидат економічних наук,

провідний науковий співробітник

Інституту економіки промисловості НАН України

В.Д. Чекіна

Підпис Чекіною В.Д. засвідчую:

Учений секретар Інституту

М.О. Солдак

